

Kvóty hudební tvorby v médiích – ano, či ne?

Kvóty pro vysílání tuzemské tvorby v médiích mají své příznivce, ale také zaryté odpůrce, ať už se jedná o posluchače, nebo autory a interprety bez ohledu na žánr. Jedni by rádi dali prostor novým skladbám a písním českých autorů, druhá skupina se zaklíná omezováním svobodného trhu a obavami ze zacyklenosti playlistů rozhlasových a televizních stanic. Jak to tedy je? Prospělo by zavedení kvót ve vysílání tuzemské tvorby a obecně hudebnímu sektoru, nebo je to směr, který by nepřinesl žádná pozitiva? Pojďme se na toto kontroverzní téma podívat blíže.

TEXT: JAKUB NOVÝ, SAI

Pokud by povinné zastoupení tuzemské tvorby v rozhlasovém a televizním vysílání bylo uzákoněno, ovlivnilo by to několik rovin – kulturní, tvůrčí a ekonomickou. V kulturní rovině by se jednalo o více české tvorby v médiích, tedy více českých textů a melodií od tuzemských skladatelů pro posluchače. To by s sebou přinášelo i tvůrčí pobídky, protože dramaturgové z rozhlasových i televizních stanic by vyhledávali nové skladby a písně. Na to navazuje ekonomický dopad – autorské odměny by zůstávaly tuzemským autorům, kteří by je dále investovali kromě živobytí do vlastního rozvoje a vzdělávání. Tedy zvyšovali by svoji konkurenceschopnost a možnost uplatnění své tvorby v dalších kreativních odvětvích, např. filmu nebo gamingu, a to i v zahraničí.

Proti této úvaze stojí názor, že česká tvorba by měla prokázat svou kvalitu a prosadit se oproti zahraničním produkcím sama. Dramaturgové by ji měli sami vyhledávat a posluchači vyžadovat. Česká hudba by se tak přirozeně dostala do éteru a vydobyla si místo na slunci.

SITUACE TUZEMSKÉ TVORBY V MÉDIÍCH V ČR

Jaký je tedy současný stav české tvorby v médiích? Skladbu programu rozhlasových a televizních stanic ohraničuje zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve kterém je zakotveno, že vysílatelé mají povinnost tam, kde je to proveditelné, vyhradit pro evropská díla nadpoloviční podíl celkového vysílacího času. Evropské nezávislé tvorby pak má být vyčleněno 10 % z celkového vysílacího času. Dalším

požadavkem je podpora současné evropské nezávislé tvorby. Provozovatel je povinen zajistit, aby v rámci vysílacího času vyhrazeného pro vysílání evropských děl vyrobených nezávislými tvůrci tvořila alespoň 10 % díla, od jejichž prvního uvedení neuplynulo více než pět let. O povinném zastoupení české tvorby se zákon nezmiňuje.

Ze statistik OSA za poslední čtyři roky víme, že ve vysílání veřejnoprávního Českého rozhlasu tvořila tvorba českých autorů okolo 50 %. Nejméně to bylo v roce 2016 – 49,90 % – a poslední dva roky se zastoupení tuzemských autorů drží na 52,22 %. Podíváme-li se na nejposlouchanější stanici ČRo – Radiožurnál, tak na ní zazní přibližně 200 písní za den, z toho asi 30 je od českých autorů a z těchto je jen 10 nahrávek mladších dvou let. Playlisty Radiožurnálu jsou k dohledání na webové adrese www.radiozurnal.rozhlas.cz/playlists.

Veřejnoprávní Česká televize vysílala v roce 2016 38,98 % české hudební tvorby, poslední dva roky je to okolo 45 %.

Obě veřejnoprávní média jsou vázána svými kodexy, v kterých je zmíněna podpora soudobé tvorby a její šíření. Nezmiňují se ale explicitně o poměru české hudební tvorby, zejména té z posledních let, oproti tvorbě zahraničních tvůrců.

V soukromém mediálním sektoru je situace domácích autorů horší – za poslední čtyři roky vysílaly soukromé rozhlasové stanice stabilně okolo necelých 30 % tuzemské tvorby. V soukromých televizích je situace ještě slabší – nejlepší rok byl 2020, kdy tyto televize odvysílaly okolo 25 % domácí hudební tvorby. Jen upřesním, že se nutně nemusí jednat o domácí tvorbu posledních let a některé stanice nevysílají českou

Veřejnoprávní Česká televize vysílala v roce 2016 38,98 % české hudební tvorby, poslední dva roky je to okolo 45 %.

tvorbu téměř vůbec. Prostor tak často dostávají starší nahrávky a autoři a interpreti se pak potýkají s tím, že jejich nové nahrávky nemají šanci se do vysílání dostat. Můžeme samozřejmě diskutovat nad kvalitou nahrávek, žánrovostí a dalšími aspekty. Výsledkem ale je, že zahraničními autorům odchází jednou tolik peněz z autorských odměn, než zůstává autorům českým. V letech 2016 až 2020 se jednalo o 660 209 777,81 Kč pro zahraniční autory a 341 395 413,79 Kč pro autory domácí.

JAK TO FUNGUJE V ZAHRAŇIČÍ?

Pro srovnání se můžeme podívat do zahraničí, kde mají přísnější ochranu hudebního prostředí právě pomocí kvót. Od roku 2017 mají soukromé rozhlasové stanice na Slovensku povinnost hrát 25 % domácí tvorby v čase od šesté hodiny ránní do půlnoci, přičemž pětina těchto nahrávek nesmí být starší pěti let. Veřejnoprávní stanice musí věnovat domácí tvorbě alespoň 30 % ze svého vysílání.

Ve Francii je po soukromých stanicích požadováno, aby vysílaly 40 % francouzsky nazpívaných tuzemských nahrávek v čase od šesté hodiny ránní do desáté hodiny večerní. Veřejnoprávní média pak mají povinnost vysílat 50 % takových nahrávek. Opět je zde zakotvena podmínka nové tvorby. Tyto kvóty kritizují provozovatelé soukromých stanic, pro francouzské umělce to však znamená, že v roce 2018 bylo 19 z 20 nejprodávanějších alb vyrobeno ve Francii a žebříček TOP 200 obsadilo

v tom samém roce 80 % francouzských umělců.

V severovýchodních zemích je situace taková, že veřejnoprávní stanice v Norsku mají povinnost vysílat 35 % norské hudby. V Dánsku je na dvou rozhlasových stanicích požadováno 30 % skandinávské hudební produkce.

Portugalsko má pro rozhlasové stanice nařizeno minimálně 25–40 % portugalské tvorby.

Ze zámořských zemí má kvóty například Austrálie (25 % domácí tvorby v programu) nebo Kanada, která ve frankofonní i anglofonní části požaduje po rozhlasových stanicích shodně 35 % kanadské tvorby každý týden, a to v čase mezi šestou hodinou ránní a šestou večerní ve všední dny.

Ve většině těchto zemí je situace podobná – proti kvótám bojují soukromí provozovatelé rozhlasových stanic, proti nim se pak staví umělci té dané země. Ti vidí v kvótách smysl a jistotu prostoru pro svou tvorbu. Obecně se tak dá říct, že peníze hudebního sektoru zůstávají v té dané zemi. To však nutně nemusí znamenat kvalitativní dopad.

MÁ SMYSL UVAŽOVAT NAD KVÓTAMI V ČESKÉ REPUBLICCE?

Jak jsem naznačil v úvodu, téma kvót polarizuje veřejnost a často i samotnou uměleckou obec. Zároveň se diskuse okolo takového opatření vede dlouhou dobu. Naposledy bylo na stole před rokem – v době začátku pandemické krize, kdy se řada umělců ocitla bez příjmů, a autorské odměny z vysílání tak byly často jediným zdrojem peněz v obtížné situaci, která v mnohých případech trvá dodnes. Samotné kvóty spásné pravděpodobně nebudou, můžou však příznivě pomoci. Řešením by bylo nalezení proporcionality mezi starší a novou tvorbou, jistá žánrová opatření a komplexní uchopení tohoto tématu, aby se z něj nestal paskvil, který bude proti sobě stavět skupiny lidí – umělců, dramaturgů a nakonec i posluchačů. Dovedu si také představit situaci, kdy zavedení kvót půjde ruku v ruce se strategií financování hudebního sektoru. Hudební a kulturní fondy či agentury fungují v zahraničí (Velká Británie, Rakousko,

Maďarsko atd.), u nás funguje Fond kinematografie, který aktuálně rozšiřuje svou působnost i na oblast gamingu a dalších audiovizuálních odvětví. Česká hudební tvorba má v zahraničí dobré jméno a prostupuje řadou dalších kreativních odvětví – filmem, gamingem, divadlem, reklamou atd. I proto si hudební sektor zaslouží systémová opatření, která zajistí investice do vzdělání, nové tvorby, propagace doma i v zahraničí. Pokud se tato opatření zdaří, tuzemská hudební produkce získá na síle, bude

Pokud se tato opatření zdaří, tuzemská hudební produkce získá na síle, bude oslovovat širší publikum v různých žánrech a posluchači ji tak budou sami vyžadovat, tím lépe pro české tvůrce.

oslovovat širší publikum v různých žánrech a posluchači ji tak budou sami vyžadovat, tím lépe pro české tvůrce. O kvótách se pak dá uvažovat jen jako o formálním propagačním nástroji, který zajistí dostupnost tuzemské tvorby pro posluchače. V případě strnulosti hudební dramaturgie rozhlasových a televizních stanic můžou být kvóty vnímány jako otevření dveří nové české tvorbě do tuzemského éteru a přiblížení umění a práce tuzemských autorů posluchačům. V době, kdy snad dojde k znovunastartování kulturní a hudební scény, by to mohlo pomoci při propagaci koncertních vystoupení a nastartování hudebního sektoru. Pak by kvóty mohly dávat smysl i na dobu určitou, po níž by se dal dobře vyhodnotit jejich dopad. ☒